

بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی شهرهای مرزی (مطالعه موردی: شهرستان پارس آباد)

مریم طهماسبی‌وند^۱، آرزو طهماسبی‌وند^۲، امیر تمامی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۴/۲۸

صفحه: ۵۸-۷۷

چکیده

امنیت مرزی به‌عنوان پشتوانه امنیت در داخل کشور امروزه از جایگاه مهمی برخوردار است، چراکه هرگونه ناامنی در مرز قادر است در سیستم‌های اقتصادی، فرهنگی، نظامی، سیاسی و اجتماعی داخل کشور اختلال ایجاد کند و در مقابل امنیت مطلوب قادر است در حد خود در امنیت مرزی و داخلی کشور سهم برجسته‌ای را به خود اختصاص دهد. با توجه به اینکه امنیت مرزی پیوند تنگاتنگی با امنیت داخلی دارد و امنیت مطلوب نیز به معنای فقدان عبور و مرور غیرمجاز افراد، قاچاق کالا و مواد مخدر و... است لذا لزوم توجه به امنیت مرزی که زمینه‌ساز برقراری امنیت مناطق است مهم و حیاتی به نظر می‌رسد. هدف از تحقیق حاضر بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد است. کلیه مرزنشینان ساکن در شهرستان پارس آباد در مجاورت مرزهای ایران با آذربایجان به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته می‌شود که تعدادشان برابر ۲۱۳۷۲ نفر است. برای تعیین حجم نمونه آماری از فرمول کوکران برای جوامع محدود استفاده شد و تعداد نمونه آماری برابر ۳۸۴ نفر به دست آمد که با استفاده از روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش میدانی با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. تحلیل آماری نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS صورت گرفت. برای تحلیل فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده

^۱. نویسنده مسئول: کارشناس ارشد و عضو پلیس افتخاری فرماندهی انتظامی استان اردبیل.

ایمیل: Mr.tahmasebivand@yahoo.com تلفن: ۰۹۱۴۱۵۰۲۹۸۳

^۲. کارشناس ارشد و عضو پلیس افتخاری فرماندهی انتظامی استان اردبیل.

^۳. همکار پژوهشی دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان اردبیل.

شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی، امنیت جانی و امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین دخالت ذی‌نفوذان، پایگاه اقتصادی و اجتماعی و همچنین میزان حمایت‌های دولت از مرزنشینان با امنیت مرزی مغان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($p < 0.05$) و بیشترین تأثیر مربوط به پایگاه اقتصادی و اجتماعی است.

کلید واژه‌ها: شبکه‌های ماهواره‌ای، جمهوری آذربایجان، مرز، امنیت مرزی.

مقدمه و بیان مسئله

هر اجتماعی که در دوره‌های تاریخی می‌زیسته است به‌ویژه دولتمردان آن اجتماع، برای حفظ و بقاء خود به ایجاد امنیت و احساس امنیت در بین شهروندان خود می‌پرداخته‌اند. شواهد تاریخی نیز حاکی از آن است که هر موقع در جامعه‌ای آرامش و امنیت حکم‌فرما بوده است آن جامعه روبه پیشرفت گذاشته و در سایه این آرامش بسیاری از دستاوردهای علمی بشر رشد و ترقی نموده است؛ اما بالعکس وقتی آرامش یک اجتماع دستخوش تغییر و تحول و یا حتی جنگ می‌گشته احساس امنیت به شدت افول کرده و شهروندان از بیم جانشان، حتی نمی‌توانستند به کوچک‌ترین امورات زندگی خود سامان دهند. بر این اساس می‌توان اظهار کرد که امنیت پیش‌زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بستر ساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقاء امنیت و احساس ناشی از آن است (کامران و شعاع برآبادی، ۱۳۸۹). مفهوم احساس امنیت یکی از شاخصه‌های کیفیت زندگی است و آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. الین می‌گوید: «اگر مردم فضایی را به دلیل عدم راحتی و یا ترس استفاده نکنند، عرصه عمومی از بین رفته است» (عظیمی، ۱۳۸۱).

بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک‌جانبه و همچنین شکوفایی استعدادها، مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نبوده و توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت ارزشمند، بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. (فرماندهی انتظامی اصفهان، ۱۳۷۸). امنیت مرزی به‌عنوان پشتوانه امنیت در داخل کشور امروزه از جایگاه مهمی برخوردار است، چراکه هرگونه ناامنی در مرز قادر است در سیستم‌های اقتصادی، فرهنگی، نظامی، سیاسی و اجتماعی داخل کشور اختلال ایجاد کند و در مقابل امنیت مطلوب قادر است در حد خود در امنیت مرزی و داخلی کشور سهم برجسته‌ای را به خود اختصاص دهد ایران به همراه چین و پس از

جمهوری فدراتیو روسیه، رکورددار تعداد همسایه در جهان است و ایران با ۱۵ کشور مستقل مرز مشترک خشکی و آبی دارد (کامران و شعاع برآبادی، ۱۳۸۹). یکی از متغیرهای تأثیرگذار بر امنیت مرزی در مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد، رسانه‌های خارجی و بخصوص شبکه‌های ماهواره‌ای کشور همسایه؛ آذربایجان است. شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای یکی از مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده دشمنان دین، معنویت و آزادگی در جهان است. هدف راه‌اندازی این شبکه‌ها تأثیرگذاری بر افکار، باورها و رفتارهای دین‌داران، ترویج فرهنگ و منش غربی، سکولاریسم و زمینه‌سازی برای پذیرش برتری و حاکمیت آنان بر جهان است؛ به همین دلیل طی سال‌های اخیر به تأسیس صدها شبکه تلویزیونی اقدام شده است که شبانه‌روزی برنامه‌های گوناگونی را پخش می‌کنند.

اگرچه کشورهای غربی این اهداف را در همه کشورها تعقیب می‌کنند، بر کشورهای مستقل دارای پیشینه تمدنی شرقی و به‌ویژه بر کشورهای مسلمان تمرکز ویژه‌ای دارند. جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان ام‌القرای این کشورها و پرچم‌دار واقعی اسلام و تشیع در عرصه اجتماع بین کشورهای مسلمان جایگاه ویژه‌ای دارد؛ به همین دلیل کشورهای غربی با استفاده از این ابزار، فرهنگ و باورهای اصیل اسلامی و انقلابی مردم ایران، به‌ویژه جوانان و نسل سومی‌های انقلاب (که گروه ویژه‌ای برایشان هستند)، را هدف قرار داده‌اند (بختیاری و فرخی، ۱۳۹۱).

با توجه به مطالب فوق و با توجه به اهمیت امنیت مرزی در مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد، هدف از تحقیق حاضر پاسخ به این سؤال است که شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان چه تأثیری بر امنیت مرزی در مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد دارند؟

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی:

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

فرضیه‌های فرعی:

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مالی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

متغیرهای تحقیق

احساس امنیت:

احساس امنیت به فقدان هراس از اینکه ویژگی‌های اساسی و ارزش‌های انسانی مورد تهدید قرار گیرند و یا به مخاطره افتند. همچنین نبود ترس از تهدید حقوق و آزادی‌های مشروع گفته می‌شود (افشار، ۱۳۸۵).

احساس امنیت در این مطالعه به سه بعد امنیت مالی، امنیت جانی و امنیت سیاسی تقسیم شده است (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹).

امنیت مرزی:

مفهوم امنیت مرزی به معنی جلوگیری از هرگونه اعمال منافی قانون در طول مرزهای یک کشور و قانونی کردن تردد اشخاص و حمل‌ونقل کالا و حیوانات اهلی با رعایت ضوابط قانونی از طریق دروازه‌های مجازی مرزی است (اعتماد،

۱۳۸۵)

شبکه‌های ماهواره‌ای:

در این تحقیق منظور از شبکه‌های ماهواره‌ای، شبکه‌های ماهواره‌ای هستند که برنامه‌های آنان در کشور جمهوری آذربایجان و یا در خارج از کشور آذربایجان و با حمایت مالی افراد وابسته به این کشور در راستای تولید برنامه‌های به زبان آذری پخش می‌شود.

زنگی‌آبادی و زنگنه (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف) انجام دادند. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی، تحلیلی بوده که اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه، جمع‌آوری شده و با استفاده از نرم‌افزار SPSS، اطلاعات تجزیه و تحلیل شده و فرضیات مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشانگر آن است که بین احساس امنیت و شاخص‌هایی چون: سرمایه اجتماعی، عملکرد رسانه‌ها، نقش نیروی انتظامی، پایگاه اجتماعی افراد و فضای فیزیکی شهر رابطه معناداری وجود دارد. در پایان راهکارهایی برای ارتقای امنیت اجتماعی شهرهای مرزی ارائه شده است.

افشار (۱۳۸۵) به بررسی عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان در شهرستان تهران پرداخت. تحقیق به صورت پیمایشی و برای زنان بین ۱۵ تا ۴۵ سال شهرستان تهران انجام گرفته و نتایج آن نشان داد؛ وضعیت تأهل، شغل، تحصیلات، عملکرد پلیس، عمل - کرد قانون، حمایت اجتماعی و هنجار اجتماعی بر امنیت اجتماعی زنان تأثیر چشمگیری دارد، در حالی که سن، درآمد، قومیت، سبک زندگی و وسایل ارتباطی بر امنیت اجتماعی زنان تأثیر چندانی ندارد.

نبوی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی به بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی پرداخته‌اند. تحقیق به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه، در بین ساکنین ۱۶ سال و بالاتر شهرستان اهواز، در سال ۱۳۸۷ به انجام

رسیده است. در این تحقیق از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده و حجم نمونه‌ی مورد مطالعه ۶۰۰ نفر است. مهم‌ترین نتایج حاصل از آزمون رابطه‌ی بین متغیرهای تحقیق نشان داد که؛ متغیرهای گرایش به مشارکت در تأمین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی- اقتصادی به صورت مستقیم و متغیر احساس محرومیت نسبی به طور معکوس بر احساس امنیت اجتماعی افراد تأثیرگذار هستند. متغیرهای تلقی از عملکرد قانون و جنسیت، تنها بر بعد امنیت جانی اثرگذار می‌باشند. یافته‌های به دست آمده در زمینه‌ی رابطه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته، موافق با مطالعات انجام شده‌ی پیشین است.

قربان زاده سوار و همکاران (۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان جنگ نرم و امنیت اجتماعی انجام دادند. بر طبق نظر آن‌ها ارزش‌های جمعی، حلقه پیوند امنیت اجتماعی و جنگ نرم محسوب می‌گردد؛ زیرا ارزش‌های جمعی از یک سو عامل همبستگی و وفاق جامعه است و از سوی دیگر چون ارزش‌های جمعی باعث هنجارمندی روابط افراد در عرصه‌های گوناگون حیات عمومی انسان می‌شود، عامل تقویت امنیت اجتماعی است. به طور کلی، استقرار ارزش‌های جمعی باعث افزایش استحکام هنجارها و کاهش هنجارشکنی در جامعه و نظام شده و ثبات، تعادل و امنیت اجتماعی از این طریق، تقویت می‌گردد و جنگ نرم با تضعیف مجموعه ارزشی و هنجاری جامعه باعث اختلال در سیستم امنیت جامعه می‌شود.

خوشفر (۱۳۷۸) تحقیقی با عنوان بررسی مشارکت مردم در ایجاد حفظ و گسترش امنیت اجتماعی به انجام رسانید. این تحقیق به روش پیمایشی و برای ساکنین ۲۰ سال به بالای مراکز شهرستان‌های استان مازندران به انجام رسیده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که پاسخگویان در حد کم احساس امنیت می‌کنند؛ گرایش پاسخگویان نسبت به برقراری امنیت در حد کم است؛ کمترین احساس امنیت در

بعد امنیت جانی و بیشترین احساس امنیت در بعد امنیت مالی است؛ مشارکت در تأمین امنیت، طبقه‌ی اجتماعی و جنس بر احساس امنیت اجتماعی اثرگذار است.

مبانی نظری

در اواسط قرن بیستم در سال ۱۹۵۷ شوروی سابق اولین ماهواره را به فضا پرتاب کرد و یک سال بعد آمریکا نیز ماهواره دیگری را در مدار زمین قرار داد؛ این اقدامات در اوج دوران جنگ سرد اتفاق افتاد. رقابت میان این کشورها سبب غنی شدن فناوری ماهواره شد؛ در حدود دهه ۸۰ میلادی در حوزه رسانه و تلویزیون بحث انتقال امواج تلویزیونی از طریق ماهواره عملی می‌شود، البته در آغاز دیش‌های بزرگی وجود داشت که به‌سادگی قابل استفاده نبود؛ در سال ۱۳۷۰ بحث ماهواره به شکل جدی در ایران مطرح شد و ایرانی‌ها توانستند با سیستم DTH به صورت مستقیم امواج را از طریق گیرنده‌های خانگی خود دریافت کنند. برخی می‌گویند دولت آمریکا با اهداف سیاسی امواج ماهواره را در فضای ایران منتشر کرد و بعضی معتقدند کمپانی‌های تولید شبکه ماهواره‌ای برای رقابت بیشتر با یکدیگر این کار را شروع کردند.

آمار نشان می‌دهد استفاده از ماهواره به‌هیچ‌وجه در حال کاهش نبوده و در حال حاضر استفاده از آن در خانواده‌های ایرانی در مراکز مختلف آماری حدود ۵۰ تا ۷۰ درصد تخمین زده شده است. در حالی که در سال ۷۳ تنها سه شبکه تلویزیونی فارسی‌زبان شامل شبکه تلویزیونی گروهک نفاق و دو شبکه لس‌آنجلسی مشغول فعالیت علیه امنیت و فرهنگ مردم کشورمان بودند، در سال ۹۱ این تعداد به ۱۲۵ شبکه فارسی‌زبان رسیده که از این تعداد ۱۳ شبکه فقط مخصوص پخش سریال و فیلم‌های سینمایی هستند (فردین علی خواه، ۱۳۹۱).

دیدگاه‌های بدبینانه درباره ماهواره

دیوید رایزمن ارتباط را به‌عنوان محور حرکت جوامع انسانی قلمداد می‌کند. به‌زعم وی، از روزه ارتباط، می‌توان سه دوران را در طول تاریخ اجتماعی باز شناخت؛ دوران اول یا «انسان سنت راهبر^۱»، دورانی است که در خلال آن سنت‌ها حاکم بر رفتار و روابط انسانی به‌حساب می‌آیند. دوران دوم یا «انسان درون راهبر^۲» دورانی است که در آن با کاهش اهمیت سنت‌ها در هستی اجتماعی مواجه می‌شویم. دوران سوم؛ انسان «دگر راهبر^۳» است که در این دوران پدیده‌هایی چون هدایت از راه دور، بتواره پرستی، شیء سروری و همراه با آن از خودبیگانگی^۴ به چشم می‌خورد (ساروخانی، ۱۳۷۸).

بر اساس نظریات مک کویل، شاخه‌های اصلی متفاوتی در نظریه‌ی رسانه مارکسیستی وجود دارد. اولین شاخه، مارکسیسم کلاسیک است. در این رسانه‌ها ابزارهایی برای طبقه‌ی غالب و وسیله‌ای برای سرمایه‌داران جهت پیشبرد منافع سودآور دیده می‌شود. رسانه‌ها ایدئولوژی طبقات حاکم را در جامعه اشاعه و بدین‌وسیله طبقات پایین جامعه را تحت فشار و ظلم قرار می‌دهند. دومین شاخه، نظریه‌ی رسانه‌های سیاسی - اقتصادی است که مانند مارکسیسم کلاسیک، مالکیت رسانه‌ها را مقصر می‌داند. در این مکتب فکری، مفهوم و محتوای رسانه‌ها کالایی برای فروش در بازار است و اطلاعات منتشرشده به‌وسیله‌ی آنچه بازار می‌خواهد، کنترل می‌شود. این سیستم عملکرد محافظه‌کاران و انواع خاصی از برنامه‌ها و خروجی‌های رسانه‌ها را مسلط و بقیه را حاشیه‌ای می‌سازد. سومین شاخه‌ی از این نظریه، مکتب فرانکفورت است. این مکتب، رسانه‌ها را وسیله‌ی فرهنگ‌سازی می‌داند که باعث سلطه‌ی ایدئولوژی خبرها می‌شود و نتیجه آن تصاویر و سمبل‌ها،

1 - Traditional directed man

2 - Internal directed man

3 - Other directed man.

4 - Alienation.

توجیه منافع گروه غالب خواهد بود. شاخه چهارم، نظریه برتری طلبی (هژمون) است. برتری طلبی سلطه‌ی ایدئولوژی به وسیله‌ی سیستم اقتصادی درست نمی‌شود بلکه گروه دیگر ایجاد نمی‌شود بلکه سرایت کننده و ناآگاهانه است. ایدئولوژی مسلط، منافع گروه‌های خاصی را بر گروه‌های دیگر ترجیح می‌دهد و رسانه به‌طور مشخص در این فرآیند نقش اصلی را ایفا می‌کند (لیتل جان، ۱۳۸۴).

دیدگاه خوش‌بینانه درباره استفاده از ماهواره

هارولد آدامز اینیس و مارشال مک لوهان رسانه‌های ارتباطی را به‌عنوان عصا و تمدن می‌شناسند و هر دو معتقدند که تاریخ توسط رسانه‌های غالب در هر عصر و زمان هدایت می‌شوند هم اینیس و هم مک لوهان دوران سوگیری ارتباط یا سلطه کتاب را نامطلوب می‌پندارند. آنان به ورای عصر خط و کتابت به عصر تلویزیون نظر دارند. از نظر آنان، تلویزیون موجب توازن سالم بین حواس می‌شود. با عصر تلویزیون، فرهنگ شفاهی افزایش می‌یابد. مشارکت به‌جای عزت‌جویی، بسط پیدا می‌کند، همکاری و اندیشه جهانی، جایگزین ملی‌گرایش افراطی می‌گردد (ساروخانی، ۱۳۷۸). جرج گرنبر در خصوص اهمیت رسانه‌ها می‌گوید: این اهمیت «عمومی‌سازی» رسانه‌های گروهی ارتباطات توانایی عمومی‌سازی، تعریف موضوعات، فراهم ساختن واژگان مشترک اشاره و بنابراین بهره‌گیری از توجه و قدرت کمک‌های نظری را باعث شده است؛ بنابراین در تمام مطالعات ارتباط جمعی، رسانه‌ها نقش اصلی را دارند. سازمان‌های رسانه‌ای پیام‌هایی را پخش می‌کنند که فرهنگ‌های جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند و منعکس می‌کنند و آن‌ها به‌طور هم‌زمان اطلاعات را در اختیار مخاطبان ناهمگون وسیعی قرار می‌دهند که این خود، رسانه‌ها را به بخشی از نیروهای اصولی و نهادی جامعه تبدیل می‌سازد. البته رسانه‌ها بر واسطه دلالت دارند، زیرا بین مخاطب و جهان واقع می‌شوند (لیتل جان، ۱۳۸۴).

نظریه کاشت

نظریه کاشت به‌عنوان یکی از پرکاربردترین نظریه‌های مربوط به اثرات رسانه‌های ارتباط جمعی، بهتر از هر نظریه‌ای، اثرات فناوری رسانه‌ای بر جامعه و تحولات آن را نشان می‌دهد. این نظریه، محصول دو دهه فعالیت پژوهشی گروهی به سرپرستی جورج گربنر، نظریه‌پرداز ارتباطات، روی وسایل ارتباط جمعی به‌طور عام و تلویزیون به‌طور خاص است. گربنر بر این باور است که تلویزیون در میان رسانه‌های مدرن چنان جایگاه محوری در زندگی روزمره ما پیدا کرده که محیط نمادین آن و پیام‌هایش در مورد واقعیت، جای تجربه شخصی و دیگر وسایل شناخت جهان را گرفته است (محمدپور و همکاران، ۱۳۸۹).

گربنر با تمرکز مطالعات خود بر شهروندانی که میزان تماشای تلویزیون در میان آن‌ها بالاست و مقایسه آن با افرادی که کمتر تلویزیون تماشا می‌کنند، چنین نتیجه گرفت که از نظر تماشاگران پرمصرف، تلویزیون عملاً دیگر منابع اطلاعات، افکار و آگاهی‌ها را به انحصار درمی‌آورد و یک کاسه می‌کند.

اثر این مواجهه با پیام‌های مشابه، چیزی را تولید می‌کند که گربنر آن را «کاشت» یا آموزش جهان‌بینی رایج، نقش‌ها و ارزش‌های رایج می‌خواند. از نظر گربنر، متداول سازی هنگامی روی می‌دهد که تماشای بیش‌ازاندازه، منجر به تقارن دیدگاه‌ها در گروه‌ها شود. تشدید نیز زمانی اتفاق می‌افتد که اثر کاشت در گروه خاصی از جمعیت بیشتر باشد.

نظریه وابستگی مخاطب - رسانه - جامعه

ملوین دیفلور نیز نظریه وابستگی مخاطب - رسانه - جامعه را مطرح ساخت و بر این نکته تأکید کرد که می‌توان از روابط سه‌گانه بین رسانه‌ها - مخاطبان - جامعه و پیامدهای شناختی، عاطفی و رفتاری رسانه بر مخاطبان سخن گفت. وی معتقد است که اولین پیامد تأثیر رسانه‌ها، ایجاد ابهام در مخاطبان و سپس رفع آن ابهام است.

ابهام، خود، ناشی از برخورد اطلاعات متناقض با یکدیگر است (محمدپور و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از راس، ۲۰۰۳).

هنگام رخ دادن وقایع غیرمنتظره یا وضعیت‌های خاص، مردم پیام‌های متناقضی از رسانه‌ها دریافت می‌کنند، اما نمی‌دانند چگونه آن‌ها را تفسیر کنند. بر اثر این فشار، رسانه‌ها در مرحله بعد با اطلاعات کامل‌تر این ابهام را رفع می‌کنند و به این ترتیب، تفسیرها را محدود می‌سازند و با ابهام‌زدایی سبب تحدید ساختار اجتماعی می‌شوند. این ابهام در جوامعی که در حال گذر از رسوم سنتی به جامعه مدرن هستند، بسیار شدیدتر است.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و برحسب روش تحقیق و گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی و از گروه پیمایشی است. چنانچه کرلینجر می‌گوید روش پیمایشی روشی است که با استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه برای تعدادی از افراد جامعه آماری، موضوع را به کل جامعه تعمیم می‌دهیم. (کرلینجر، ۱۳۷۶).

جامعه آماری

کلیه مرزنشینان ساکن در شهرستان پارس‌آباد در مجاورت مرزهای ایران با آذربایجان به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است که تعداد آنان برابر با ۲۱۳۷۲ نفر است.

نمونه آماری و روش نمونه‌گیری

برای تعیین حجم نمونه آماری از فرمول کوکران برای جوامع محدود استفاده شد و تعداد نمونه آماری برابر ۳۸۴ نفر به دست آمد که با استفاده از روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند.

روش و ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش روش مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات در مرحله اول کتابخانه‌ای با استفاده از فیش‌های مخصوص است و در مرحله بعد برای جمع‌آوری داده‌ها از روش میدانی با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است.

روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات و تحلیل آماری

در این پژوهش از آمارهای توصیفی و استنباطی استفاده شد و تحلیل آماری نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS صورت گرفت. برای تحلیل فرضیه‌ها از ضریب همبستگی رگرسیون استفاده شده است.

یافته‌ها

فرضیه اصلی: استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول (۱) خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰.۶۱۹	۰.۳۸۳	۰.۳۸۲

طبق نتایج جدول (۱) ضریب همبستگی بین استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان با امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس‌آباد برابر $0/61$ و ضریب تعیین برابر $0/38$ است.

جدول (۲) نتایج ضریب رگرسیون تک متغیره

P	T	ضرایب		متغیر پیش‌بین	
		استاندارد	غیراستاندارد		
		BETA	SE B		
۰.۰۰۰	۱۱.۰۴۵		۰.۱۱۹	۱.۳۱۳	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	-۱۵.۴۱۰	-۰.۶۱۹	۰.۰۳۹	-۰.۵۹۶	استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای

طبق نتایج جدول (۲) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه اصلی تحقیق تأیید می شود و استفاده از شبکه های ماهواره ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که استفاده از شبکه های ماهواره ای کشور آذربایجان ۶۱ درصد از تغییرات امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به صورت معکوس پیش بینی می کند. فرضیه ۱- استفاده از شبکه های ماهواره ای کشور آذربایجان بر امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی داری دارد.

جدول (۳) خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰.۵۹۶	۰.۳۵۶	۰.۳۵۴

طبق نتایج جدول (۳) ضریب همبستگی بین استفاده از شبکه های ماهواره ای کشور آذربایجان با امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد برابر ۰/۵۹ و ضریب تعیین برابر ۰/۳۵ است.

جدول (۴) نتایج ضریب رگرسیون تک متغیره

P	T	ضرایب			متغیر پیش بین
		ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	SE	
		BETA	SE	B	
۰.۰۰۰	۱۶.۹۹۳		۰.۱۰۰	۱.۷۰۳	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	-۱۴.۵۱۹	-۰.۵۹۶	۰.۰۳۳	-۰.۴۸۴	استفاده از شبکه های ماهواره ای

طبق نتایج جدول (۴) و با توجه به سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرضیه اول تحقیق تأیید می شود و استفاده از شبکه های ماهواره ای کشور آذربایجان بر امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان ۵۹ درصد از تغییرات امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند. فرضیه ۲- استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مالی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول (۵) خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰.۰۵۳	۰.۰۰۳	۰.۰۰۰

طبق نتایج جدول (۵) ضریب همبستگی بین استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان با امنیت مالی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد برابر ۰/۰۵ و ضریب تعیین برابر ۰/۰۰۳ است.

جدول (۶) نتایج ضریب رگرسیون تک متغیره

P	T	ضرایب			متغیر پیش‌بین
		استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		
		BETA	SE	B	
۰.۰۰۰	۲۹.۸۹۷		۰.۱۰۰	۲.۹۷۸	مقدار ثابت
۰.۲۹۹	۱.۰۴۰	۰.۰۵۳	۰.۰۳۳	۰.۰۳۵	استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای

طبق نتایج جدول (۶) و با توجه به سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت که فرضیه دوم تحقیق تأیید نمی‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مالی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری ندارد.

فرضیه ۳- استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول (۷) خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰.۴۱۹	۰.۱۷۶	۰.۱۷۴

طبق نتایج جدول (۷) ضریب همبستگی بین استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان با امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد برابر ۰/۴۱ و ضریب تعیین برابر ۰/۱۷ است.

جدول (۸) نتایج ضریب رگرسیون تک متغیره

P	T	ضرایب			متغیر پیش‌بین
		استاندارد	غیراستاندارد	B	
		BETA	SE	B	
۰.۰۰۰	۱۴.۷۹۴		۰.۱۳۱	۱.۹۳۸	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	-۹.۰۲۸	-۰.۴۱۹	۰.۰۴۱	-۰.۳۷۱	استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای

طبق نتایج جدول (۸) و با توجه به سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت که فرضیه سوم تحقیق تأیید می‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان ۴۱ درصد از تغییرات امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به‌صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند.

نتیجه‌گیری

طبق نتایج به‌دست آمده از تحقیق فرضیه اصلی تحقیق تأیید می‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می‌دهد که

استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان ۶۱ درصد از تغییرات امنیت مرزی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند. فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان ۵۹ درصد از تغییرات امنیت جانی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند.

فرضیه دوم تحقیق تأیید نمی‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت مالی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معنی‌داری ندارد. فرضیه سوم تحقیق تأیید می‌شود و استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان بر امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد تأثیر معکوس معنی‌داری دارد. همچنین ضریب بتا نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان ۴۱ درصد از تغییرات امنیت سیاسی مناطق مرزی شهرستان پارس آباد را به صورت معکوس پیش‌بینی می‌کند. در تبیین فرضیه‌های تحقیق می‌توان گفت که هر چه میزان استفاده از برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای کشور آذربایجان در بین مرزنشینان شهرستان پارس آباد افزایش یابد، میزان احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت جانی و سیاسی کاهش می‌یابد.

نتایج به‌دست‌آمده با تئوری‌های برخی اندیشمندان جامعه‌شناسی مطابقت دارد. از نظر هارولد آدامز اینیس و مارشال مک لوهان، سازمان‌های رسانه‌ای پیام‌هایی را پخش می‌کنند که فرهنگ‌های جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند و منعکس می‌کنند و آن‌ها به‌طور هم‌زمان اطلاعات را در اختیار مخاطبان ناهمگون وسیعی قرار می‌دهند که این خود، رسانه‌ها را به بخشی از نیروهای اصولی و نهادی جامعه تبدیل

می‌سازد. البته رسانه‌ها بر واسطه دلالت دارند، زیرا بین مخاطب و جهان واقع می‌شوند.

همچنین ملوین دیفلور معتقد است که اولین پیامد تأثیر رسانه‌ها، ایجاد ابهام در مخاطبان و سپس رفع آن ابهام است. ابهام، خود، ناشی از برخورد اطلاعات متناقض با یکدیگر است.

پیشنهادها

- از ظرفیت‌های بالای شبکه‌های داخلی برای انتقال اطلاعات در حوزه امنیت استفاده شود.
- برای کاستن از تأثیر شبکه‌های ماهواره‌ای بر احساس امنیت مرزنشینان، خبرهای ضدونقیض در مورد مسائل سیاسی مورد تحلیل قرار گیرد.
- از دخالت ریش سفیدان و ذی‌نفوذان برای ترغیب مرزنشینان به استفاده از شبکه‌های داخلی استفاده شود.
- نیروی انتظامی می‌تواند با تکذیب یا تأیید مستند اخبار منتشره در حوزه امنیت سیاسی در شبکه‌های ماهواره‌ای، میزان احساس امنیت سیاسی را افزایش دهد.
- نیروی انتظامی، آموزش‌های خاص در مورد تبعات نامطلوب استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای برای مرزنشینان در نظر بگیرد.
- محتوای برنامه‌های شبکه‌های داخلی بخصوص در حوزه سرگرمی و اخبار سیاسی بهبود پیدا کند.
- کانال‌های مخصوص پیگیری، تأیید و یا تکذیب اخبار در شبکه‌های ماهواره‌ای ایجاد شود تا در موارد لزوم، مرزنشینان به آن استناد نمایند تا میزان احساس امنیت افزایش یابد.

- پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از اثرات مخرب شبکه‌های ماهواره‌ای بر امنیت اجتماعی، سیستم فیلترینگ با حساسیت بیشتری اجرا شود.
- هر چه محتوای اخبار داخلی کشور صادقانه و دور از غرض‌ورزی باشد، رجوع به شبکه‌های ماهواره‌ای در بین مرزنشینان کاهش می‌یابد، بنابراین پیشنهاد می‌شود با کار صادقانه و تخصصی، از تأثیر شبکه‌های ماهواره‌ای بر امنیت مرزنشینان کاسته شود.

فهرست منابع

- اعتماد، سلطان محمد (۱۳۸۵)، «امنیت و ثبات اجتماعی در برنامه‌های آمایش سرزمین، ایجاد قطب‌های جدید اقتصادی و سیاسی جابجایی جمعیت» مجموعه مقالات ارائه شده در همایش توسعه و امنیت عمومی. جلد دوم. ناشر وزارت کشور.
- افشار، زین‌العابدین (۱۳۸۵)، بررسی امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران (رساله کارشناسی ارشد). تهران: دانشگاه تهران.
- بختیاری، حسن؛ فرخی، حسن (۱۳۹۱)، بررسی رابطه برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای تلویزیونی و هویت دینی جوانان، مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، سال بیستم، دوره جدید، شماره ۱۵، صص ۶۳-۵۲.
- خوشفرو، غلامرضا (۱۳۷۸)، بررسی مشارکت مردم در ایجاد، حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مراکز شهرستان‌های استان مازندران، به سفارش دبیرخانه شورای تأمین استان مازندران.
- زنگی‌آبادی، علی؛ زنگنه، مهدی (۱۳۹۰)، سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصلنامه دانش انتظامی، دوره ۱۳، شماره ۱ (مسلسل ۵۰)، از صفحه ۴۱ تا ۶۵.
- عظیمی هاشمی، مژگان (۱۳۸۴)، تحلیل مقایسه‌ای احساس امنیت اجتماعی- اقتصادی مردم مشهد و کشور، مجله فرهنگ خراسان، سال پنجم، شماره ۱۲.
- فرماندهی نیروی انتظامی استان اصفهان (۱۳۷۸)، مجموعه مقالات برگزیده همایش افزایش امنیت روانی با محوریت خانواده، انتشارات کیاراد.

- قربان زاده سوار، قربانعلی؛ قلیخان‌باز، خلیل؛ رحمتی، مهدی (۱۳۹۱)، جنگ نرم و امنیت اجتماعی، نشریه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، دوره ۲، شماره ۶، صص ۲۱-۱.
- کامران، حسن؛ شعاع برآبادی، علی (۱۳۸۹)، مجله جغرافیا (فصلنامه علمی پژوهشی انجمن جغرافیای ایران)، دوره جدید، سال هشتم، شماره ۲۵.
- نبوی، سید عبدالحسین؛ حسین زاده، علی حسین؛ حسینی، سیده هاجر (۱۳۸۹)، بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۱، شماره ۴، صص ۷۳-۹۶.